

Oikeustoimittajat ry

Jarkko Sipilä

MTV3 Uutiset

00033 MTV3

EDUSKUNNAN OIKEUSASIAMIEHELLE

Asia Oikeudenkäynnin julkisuutta koskeva kantelu

Oikeustoimittajat ry pyytää eduskunnan oikeusasiamiestä tutkimaan, onko Tampereen kärjäoikeus menetellyt lainmukaisesti oikeudenkäynnin julkisuutta koskevassa asiassa.

Tausta Tampereen kärjäoikeus päätti 21.2.2008 käsitellä kokonaan salaisena tapkoa koskevan asian (R08/605, liite 1). Lisäksi kärjäoikeus määräsi oikeudenkäyntiaineiston pidettäväksi salassa 60 vuotta.

Rikosjutun vastaajaa syytetään asiassa aviovaimonsa tappamisesta perheriidan päätteeksi. Tapauksen taustoja on selostettu tiedotusvälineissä ennen oikeudenkäynnin alkua (esim. Ilta-Sanomat 4.12.2007 ja 5.12.2007, liitteet 2 ja 3).

Kärjäoikeuden päätöksestä ilmeni, että asian salaamista oli pyytänyt vastaaja. Hänen mukaansa ”julkisella käsittelyllä ei ole yleisen edun kannalta todellista julkisuusarvoa”. Lisäksi oikeudessa käsitellään hänen terveydentilaansa sekä hänen ja uhrin yksityiselämän asioita ja se aiheuttaa erityistä kärsimystä yhteisille (täysi-ikäisille) lapsille.

Salaamispyyntöön olivat yhtyneet asianomistajat eli vastaajan ja uhrin täysi-ikäiset lapset. Heidän mukaan julkisuudesta olisi ”suurta haittaa ja mielipahaa”.

Kärjäoikeus ei perustellut julkisuutta rajoittavaa päätöstään.

Säännökset Laki oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa tuli voimaan 1.10.2007. Hallituksen esityksen (HE 13/2006) mukaan uudistuksen tavoitteena oli lisätä oikeudenkäynnin julkisuutta. Edelleen esityksessä todetaan, että oikeudenkäynnissä suullisen käsittelyn julkisuus on selvä pääsääntö.

Lain 15 § mukaan oikeudenkäynti voidaan pitää suljetuin ovin esimerkiksi silloin, jos asiassa esitetään arkaluonteisia tietoja esim. henkilön yksityiselämästä tai terveydentilasta.

Lain 9 §:ssä säädetään salassa pidettävistä asiakirjoista. Pykälä koskee siis asiakirjoja, jotka ovat suoraan lain nojalla salassa pidettäviä.

Lain 10 §:ssä säädetään niistä edellytyksistä, joilla tuomioistuin voi määrätä asiakirjan salassa pidettäväksi.

Lain 28 § 4 momentin mukaan oikeuden on perusteltava julkisuutta koskeva päätös.

Päätöksen salassapidosta tekee aina tuomioistuin. Hallituksen esityksessä korostetaan tätä tuomioistuimen harkintavelvollisuutta siitä huolimatta, että asianosaiset olisivat yksimielisiä salassapidosta:

”Toisaalta tuomioistuimen on harkittava suljetun käsittelyn edellytysten olemassaolo, vaikka kaikki asianosaiset ja muut asiaan osalliset olisivat yhtä mieltä siitä, että asiassa olisi järjestettävä suljettu käsittely, koska suljettu käsittely loukkaa yleisön oikeutta seurata oikeudenkäyntiä. Oikeudenkäyntimenettelyä koskeva sääntely olisi tältä osin siten pakottavaa, ettei asianosaisten sopimus asiasta sitoisi tuomioistuinta. Asianosaisten ja asiaan osallisten käsityksellä on luonnollisesti merkitystä asiaa harkittaessa.”

Kantelu ja sen perusteet

Oikeustoimittajat ry pyytää eduskunnan oikeusasiamiestä selvittämään,

- 1) onko suljetuin ovin tapahtuneelle käsittelylle ollut lailliset edellytykset,
- 2) onko asiakirjojen salaamiselle ollut lailliset edellytykset ja
- 3) onko kärjäoikeus perustellut ratkaisunsa riittävästi.

Henkirikosjutuissa julkinen intressi on poikkeuksellisen suuri, joten myös näiden asioiden oikeuskäsittelyn tulisi olla korostetun julkista.

Oikeustoimittajat ry:n mielestä nyt puheena olevassa tapauksessa on kyseessä varsin tyypillinen parisuhdesurma. Tampereen kärjäoikeus ei ole perustellut, miksi julkisuutta oli rajoitettava tässä nimenomaisessa tapauksessa. Oikeustoimittajat ry arvelee, että julkisuutta rajoitettiin pelkästään sen takia, että kyseessä oli juuri parisuhdesurma. Jatkossa siis mikä tahansa parisuhteessa tapahtuva henkirikos voitaisiin julistaa salaiseksi, sillä oikeudenkäynnissä välistämättä tulee esille myös parisuhteeseen liittyviä seikkoja. Tämä tarkoittaisi esimerkiksi sitä, että yli puolet naisiin kohdistuneista henkirikoksista voitaisiin käsitellä salaisina. Tilastollisesti naisiin kohdistuneista henkirikoksista selvästi yli puolet on nykyisen tai entisen kumppanin tekemiä. Lainsäätäjä ei missään tapauksessa ole tarkoittanut, että parisuhdesurmat voitaisiin tällaisessa mittakaavassa käsitellä salaisina. Siten salaiseksi julistamiseen tarvitaan muita perusteita.

Kärjäoikeus ei ole perustellut päätöstään millään tavalla. Perustelujen puuttumisen takia on tässä tapauksessa mahdotonta arvioida, perustuuko suljettu käsittely esimerkiksi asianosaisten yksityisyyden suojalle vai esimerkiksi terveydentilaa koskevien tietojen paljastumiselle, sillä molemmat mainitaan samassa lainkohdassa.

Oikeustoimittajat ry huomauttaa, ettei asian salaamiseen riitä yksityiselämää tai terveydentilaa koskevien tietojen paljastuminen. Lain mukaan näiden tietojen on oltava myös arkaluonteisia. Edes vastaaja ei väitä, että oikeudenkäynnissä paljastuvat tiedot puolisoiden yksityiselämästä ja terveydentilasta olisivat arkaluonteisia. Siten laissa säädetty edellytykset salassapidolle eivät täyty.

Asianomistajat puolestaan ovat viitanneet julkisen käsittelyn aiheuttamaan haittaan ja mielipahaan. Myöskään nämä eivät lain mukaan ole riittäviä syitä salassapidolle.

Oikeustoimittajat ry huomauttaa myös, että oikeudenkäynnin salaaminen on lain mukaan rajoitettava vain välttämättömään. Koko oikeudenkäyntiä ei siis voi julistaa salaiseksi sillä perusteella, että jokin yksityiskohta on salassa pidettävä.

Käräjäoikeus ei ole lainkaan viitannut lain 10 §:ään, jossa säädetään tuomioistuimen oikeudesta määrätä asiakirjojen julkisuudesta. Se viittaa vain 9 §:ään, jossa säädetään suoraan lain nojalla salassa pidettävistä asiakirjoista. Kuitenkin käräjäoikeus on määrännyt kaiken oikeudenkäyntiaineiston salassa pidettäväksi tuomiolauselmia ja lainkohtia lukuun ottamatta. Käräjäoikeuden päätös on siis tältä osin virheellinen.

Oikeustoimittajat ry:n mielestä Tampereen käräjäoikeus on ylittänyt harkintavaltansa päättäessään asian käsittelemisestä suljetuin ovin ja asiakirjojen salaamisesta ilman lainmukaisia edellytyksiä. Käräjäoikeus on myös menetellyt lainvastaisesti jättäessään päätöksensä perustelematta.

Helsingissä 11. huhtikuuta 2008

OIKEUSTOIMITTAJAT RY

Jarkko Sipilä
puheenjohtaja

Susanna Reinboth
varapuheenjohtaja